

סדר יום ל ה"ח

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ב' ה' בכסלו תשי"ז - 12.11.56 - בשעה 10.50

- השתתפו :
- נ. ניר - היו"ר
 - ט. אונא
 - ע. איכילוב
 - ב. אזניה
 - ד. בר-רב-האי
 - ס. בגין
 - ש. הלל
 - ז. ורהפטיג
 - י. ישעיהו
 - ש. יוניצ'מן
 - ש. רוזנברג
 - י. שפמן
 - ש. רוזנברג
 - י. שופמן

- מוזמנים :
- ח. כהן - היועץ המשפטי
 - א. ידין - המסנה ליועץ המשפטי
 - ט. אלון - סגן היועץ המשפטי
 - ה' רוזנטאל - משרד המשפטים

- סדר-היום :
1. חוק לתיקון תקנות המועצה המשפטית - הצעת חבר הכנסת ט. אונא.
 2. חוק לתיקון תקנות המעמד האישי (סטכריות קונסולריות).
 3. חוק בתי-המשפט.

היו"ר נ. ניר : אני פותח את הישיבה.

לפני שנעבור לסדר-היום, עלי למלא חובה נעימה ולהודיע לכם כי התעשרנו בעוד חבר ותיק אשר ודאי יביא לנו תועלת רבה בוועדה, כעו"ד ותיק. אני מברך את חבר הכנסת בר-רב-האי שחזר לעבודה יחד אתנו, וביחד אני מברכו על שחזר לעבודה יחד אתי, אחרי שעבדנו יחד תוך שיתוף פעולה בכנסת הראשונה.

1. חוק לתיקון תקנות המועצה המשפטית - הצעת ח"כ מ. אונא.

היו"ר נ. ניר : בישיבה הקודמת הסכמנו להכניס לחוק הזה שלוש הגבלות: (א) שתקופת הנסיון בעבודה תהיה לא עשר אלא עשרים שנה; (ב) שתידרש השכלה תיכונית; (ג) שהאדם עבד בתור עו"ד שהיה רשמי כחוק להופיע בפני בתי-המשפט.

חברי הוועד המרכזי של הסתדרות עורכי-הדין המיחסו בשלילה אל החוק, והציעו קו נסיגה: להוסיף שתי הגבלות על ההגבלות שאנחנו החלטנו עליהן: 1. שלדעת המועצה המשפטית רשת בתי-המשפט בארץ אשר מסנה בא עורך-הדין דומה פחות או יותר לרשת בתי-המשפט בארץ; 2. שעו"ד לא עסק בשום עסק אחר בחו"ל.

ד. בר-רב-האי : אני מציע במקום עשרים שנה - ארבעים שנה.

י. שופמן : אינני חסיד גדול של ההצעה הזאת, אבל שתי התוספות שהוצעו על-ידי עורכי-הדין הן בלתי טעניות. מה פירוש "רשת בתי-משפט דומה"? אי אפשר להכניס לחוק הגדרה כזאת, אשר או שהיא מוסרת הרבה מאוד או שאינה מוסרת דבר. גם ההצעה השניה אינה מתקבלת על הדעת. היו מדינות שבהן לעורכי-דין היתה רשות לעסוק גם בטעונו אחר, באישור המועצה המשפטית. למשל, הם יכולים היו להיות חברים בהנהלות של חברות תעשייתיות או מסחריות.

היו"ר ב. ניר : חבר הכנסת רונזברג הציע כי תוקפו של החוק יהיה מוגבל לכמה שנים.

א. ירין : חבר הכנסת ורהפטיג הציע לדרוש תנאי נוסף: שכל מועמד יקבל אישור מיוחד של המועצה המשפטית. נוסח ההצעה יהיה כזה: יווספו המליים למסארו ראויים להיבחן בבחינות בישראל.

ס. אונא : קבענו שלוש הגבלות, והתוספות שהוצעו עכשיו אינן נראות לי.

ביחס להצעת עורכי-הדין: בין הלה שנגשים לבחינות כיום ישנם רבים אשר למדו משפטים ואח"כ עסקו בכל מיני דברים אחרים. אינני יודע מדוע דוק לגבי מועמדים הלה אנחנו צריכים להחמיר.

אני מתנגד גם להגבלה בזמן. החוק טכונן לעולים חדשים. או שיהיו או שלא יהיו עולים חדשים, אבל כל עוד יהיו, אינני יודע מדוע בזמן מסוים נפסיק לתת את החקלות האלה.

אשר להצעתו של חבר הכנסת ורהפטיג, אני חושש בענין זה למכשול לא-ענייני. שמענו את גישתם ושל עורכי-הדין. ואינני יודע אם אנחנו יכולים לתת בידם את הזכות להחליט אם לתת או שלא לתת אישור.

י. שופמן : אני חושב שהצעת חבר הכנסת ורהפטיג מכוונת לבטל את החוק. ואם אנחנו רוצים בחוק זה, אי-אפשר לקבלה.

היו"ר ב. ניר : הייתי מציע לקבל כפשרה את הצעת חבר הכנסת ורהפטיג בתיקון זה: המועצה רשאית לקבוע שאדם אינו ראוי לכך, אבל אז היא צריכה לנסק זאת. על-ידי-כך אנחנו פותחים פתח לבג"צ. הכוונה היא לאפשר למועצה המשפטית להחליט כי אדם בא בארץ שבא בתי-משפט כלל אינם בתי-משפט, כמו, למשל, בסעודיה או בתימן. בצורה זו אין מקום לשרירות לב של המועצה.

ח. כהן : אם תתקבל הצעת חבר הכנסת ורהפטיג כפי שתוקנה על-ידי היו"ר, הייתי מציע לתת לחוק צורה לגמרי אחרת: במקום לתקן את ההגדרה של בחינה בדיני ישראל, להוסיף טעיף חדש לפקודת המועצה המשפטית:

"המועצה המשפטית רשאית מטעמים מיוחדים שיפורטו לאדם בעל השכלה תיכונית, אשר במשך עשרים שנה בבית-משפט בחו"ל, על-פי רשות שקיבל לכך לפי חוק אותה הארץ (או - אותן הארצות), אף אם איננו כשיר לפי סעיף 2 לפקודה זו."

ב. אזניה : אינני חושב שאפשר לקבל זאת בצורה זו. ההנפקה צריכה לבוא כשהמועצה המשפטית מטרבת, ולא כשהיא נותנת אישור.

הוחלט: 1. לדחות את הצעת עורכי-הדין להוסיף הגבלה האוסרת כי ההקלה הניתנת בחוק זה תינתן רק אם רשת בתי-המשפט בארץ מסנה בא המועמד דומה לרשת בתי-המשפט שלנו.

2. לדחות את הצעת עורכי-הדין להוסיף הגבלה האוסרת כי ההקלה הניתנת בחוק זה תינתן רק אם המועמד לא עסק בדברים אחרים.

3. לדחות את הצעת ש. רוזנברג להגביל את תקפו של החוק למספר שנים.

4. לדחות את הצעת ז. ורהפטיג האוסרת כי המועצה המשפטית תוכל לטרב לתת למועמד אישור.

הסתייגות לז. ורהפטיג.

5. לדחות את הצעת ב. ניר האוסרת כי המועצה המשפטית רשאית לטרב לתת אישור למועמד, אבל היא חייבת לבסס זאת.

ש. רוזנברג: אני מציע תיקון להצעת עורכי-הדין: במקום לאמר באופן סתמי כי רשת בתי-המשפט בארץ מסנה בא המועמד צריכה להיות דומה לשלנו, אני מציע לאמר כי המועצה המשפטית תקבע מהו בית-משפט שבו צריך היה המועמד להופיע, כדי שיוכל להינות מהחוק הזה. למשל, ב"פוליס-קורט" באנגליה, כדי להופיע לא צריך להיות עורך-דין, ואפילו השופט שם אינו חייב להיות עורך-דין. גם בארה"ב יש בתי-משפט כאלה.

ש. יוניצ'מן: אני מציע שיקבע זאת שר המשפטים.

הוחלט: 1. לדחות את הצעות ש. רוזנברג וש. יוניצ'מן שהמועצה המשפטית או שר המשפטים יקבעו מה זה בית-משפט, אשר מי שהופיעו בו רשאי להינות מהוראות חוק זה.

הסתייגות לש. רוזנברג: להצעתו שהמועצה המשפטית תקבע זאת.

2. לדחות את הצעת ד. בר-רב-האי לדרוש ממועמד נסיון של ארבעים שנה במקום נסיון של עשרים שנה.

ש. רוזנברג: אני הייתי מנסח את הצעתי כך: "בית-משפט פירושו בית-דין הדן בתביעות אזרחיות שטכום > התביעה לשווי הנושא עולה עד 1500 ל"י לכל הפחות, או במשפטים פליליים על עוונות, או שניהם".

ח. כהן: יש בתי-משפט הסמאיים להגדרה זו באפריקה ובאוסטרליה ובמקומות אחרים, אשר אנחנו לא היינו קוראים להם בתי-משפט.

ש. רוזנברג: אני הייתי רוצה ביותר מזה. אבל אולי בצורה זו זה יתקבל. הייתי מציע שנקבל בעיקרון שצריכה להיות הגדרה מה זה בית-משפט, ונבקש ממשרד המשפטים להציע לנו הגדרה.

הוחלט: לקבל את ההצעה להכניס לחוק הגדרה מה זה בית-משפט, ולבקש מהיועץ המשפטי להביא לישיבה הבאה הצעה להגדרה.

2. חוק לתיקון תקנות ומעמד האישי (טכני לרוב קובנטוריות).

י. שופטן: אני מציע שנשפול בחוק זה לה לפי טעיפי הצעת החוק, שלא שנעבור על החוק הקובנטורי, והם נכנסו לנחונן למחוק מהו נוסף, נעשה זאת.

ש. רוזנברג: אני מציע לחוקק חוק חדש, במקום לעשות תיקון בחוק הקיים.

ד. בר-רב-האי: אני חושב שהצעות אלה הן נושא חדש בחוק זה.

י. שופטן: אני רוצה לדעת מה הדין כשלאזרח יש שתי אזרחויות, ואחת מהן ישראלית.

ח. כהן: יש על כך תשובה בחוק האזרחות שלנו, בו נאמר שאזרח ישראל שיש לו גם אזרחות אחרת, דינו כדין אזרח ישראל לכל דבר.

היו"ר ב. ניר: אני מציע שנעבור על טעיפי החוק. אם משהו יציע מחיקת סעיף נוסף, ויהיה מי שיחשוב שזה נושא חדש, נביא את הדבר לוועדת הכנסת. לדעתי, לא יהיה זה נושא חדש, טפשי שכוונת החוק היא לתקן את הטכניויות הקובנטוריות.

ב. אזניה: אני מצטרף לדעת היו"ר שאין לשנות את סדרי הדיון בחוק. יחד עם זאת אני טוכרו להעלות כמין בכל תוקף את החובה לשפור על העיקרון של נושא חדש, כי אם לאו נעשה דבר הטובגד לחוק. לפי החוק הקיים בישראל יש אפשרות להציע הצעת חוק לממשלה או לחבר הכנסת. אין אפשרות שוועדה, אגב דיוניה, תציע הצעת חוק. ואין מבחננו יכולים לדעת לאן נגיע אם נפתח פירצה בשטח זה.

ש. יוניצ'טן: אני מסכים עם חבר הכנסת אזניה, אבל יש לדבריה גם הגיון מסוים. הייתי מציע שנתחיל בדיון, והם יחברו לנו שלהצעה כזאת בובר מחיקת סמכויות נוספות יש תמיכה בוועדה, נפנה אל הממשלה ונציע לה שתביע הצעת חוק נוספת בענין זה לקריאה ראשונה.

ח. כהן: הייתי רוצה לחסוך זמן לוועדה ולאציע לה להימנע מויכוח ומהסלחות כאלה בפני הממשלה. במשרד המשפטים הרגשנו כי החוק פגום במה שנוגע לאלגנציה יוריס. אבל היו שיקולים מכריעים להבטחת דוקא בצורה זאת. השיקולים האלה היו מצד אחד סדיניים חיצוניים ומצד שני סדיניים פנימיים. באשר לשיקולים החיצוניים, משרד החוץ עמד על כך בתוקף רב שלא נגע באותן הסמכויות של הקובנטולים כפי שהן קבועות בחוקים שלנו היום, אלא במידה שאנחנו באמת צריכים לשפור על השיפוט של בתי-המשפט שלנו בעניינים השייכים לשיפוטם. משרד החוץ לא רצה שנתחיל עכשיו בחקיקה חדשה ומקיפה בעניינים אלה. השיקולים הפנימיים היו, למשל, אי-הרצון לנגוע בשאלת סמכותו של הקובנטול לערוך נישואין. אחרי קבלת חוק בתי-דין רבניים (נישואין וגיבושין), שונה החוק בענין זה בכל מה שנוגע ליהודים. ולא רצינו לנגוע בזה. אילו העלינו את השאלה הזאת, היתה באה דרישה מצד הקובנטולים לשנות את אשר

12.11.56

חוק לתיקון תקנות מטעמי האישי (סטכיות קונסולריות).

ח. כהן :

קבענו בתשי"ג בחוק בתי-דין רבניים, ולתת להם את הסמכות לעריכת נישואין גם לגבי יהודים. בהגבנו בחכמה כאשר ביטלנו את סמכות זאת לא בטורש אלא טכללא, על-ידי כך שנתנו לבית-הדין הרבני סמכות בלעדית ובדרך זו ביטלנו את הסמכות של כל מי שהיה בר-סטכות בענין זה.

היו"ר נ. ניר : אני מבין שהמסרה היא להוציא סטכותם של הקונסולים כל עבודה שיפוטית. מה בנוגע לסעיף 3, המוציא גם פעולות שלא-על-ריב? אני הבנתי שהכוונה לא רק לפעולות אדמיניסטרטיביות, אלא גם למקרים שיש שני צדדים, ויש הסכמה ביניהם.

ח. כהן : לאו דוקא. פעולות שלא-על-ריב יכולות להיות גם כשיש רק צד אחד וגם כשיש שני צדדים. הקובע כאן הוא שאין בהן ריב.

היו"ר נ. ניר : מדוע לאסור על קונסול לפעול כמתווך או נורר. הרי כל אחד יכול לעשות זאת.

ח. כהן : שאלה זאת צריך להפנות לנציב העליון.

ש. רוזנברג : האם היועץ המשפטי יסכים להוסיף בסוף החוק: "חוק זה לא יבטל כל הגבלה על סטכיות קונסולריות הנובעת טכל דין אחר"?

י. שופמן : מה בדבר ההדדיות בענין זה?

ח. כהן : ההדדיות היא קצת טשובה. הקונסולים של כל הטדיות רשאים לפי חוקי טדינותיהם לערוך נישואין. רק הקונסולים שלנו אינם רשאים לעשות זאת. ז"א, אנחנו טקבלים הדדיות, אבל אין אנחנו לוקחים אותה. ובקושי רב אנחנו טשתטשים בטכיות קונסולריות שיש לנו בעינינו אחרים. עד לפני טבויעים-טלושה לא היו הקונסולים שלנו טוטטכים לקבל הצהרות בטוועה לפי החוק הטוניציפאלי שלנו, בו בזמן שלפי חוקי הארצות אשר בהן הם טכהנים, היתה להם סטכות כזאת.

טעיף 1.

הוחלט : לקבל את הטעיף ללא טינוי.

טעיף 2.

הוחלט : 1. לכתוב בטעיף קטן (2) : "לקבל לטטטורת טוואות של אזרחי הקונסול".

2. לקבל את הטעיף בטינוי הנ"ל.

12.11.56

חוק לתיקון תקנות הטעטר האישי (סטכוריות קונטולריות).

טעיף 3.

ח. כהן: כל הסטכוריות האלה בתוכנות עכשיו לפי החוק בידי האפרטרופוס הכללי.

ש. רוזנברג: האם אין לקונטולרים שלנו בסדינות אחרות זכוריות כאלה?

ח. כהן: זה תלוי בחוק במקום בו הם נמצאים. על כל פנים, לפי החוק שלנו אין להם סטכוריות כאלה.

ש. רוזנברג: האם טחיקת הטעיף הזה אין פירושה ביטול הזכוריות של הקונטולרים שלנו בענין זה?

ח. כהן: בין כך אין הם יכולים להשתמש בטכנות זו, טפני שטכנות זו אינה ניתנת להם לפי החוק הישראלי.

ש. רוזנברג: אינני יודע מדוע אנחנו צריכים למחוק זאת. נדמה לי שההגיונות טחיקת שלמדינה זרה תהיה רשות לקבל את עזבונו של אזרח שלה, ואני טעונין גם בכך שאם אזרח ישראלי נפטר בסדינה זרה, תהיה לנו זכות כזאת. לא הייתי מתנגד לכך שבוסיף טעיף האוסר כי סטכנות זו תופעל רק לגבי אותן סדינות הנותנות לקונטולרים שלנו אותה זכות, או סוכנות לתת להם זכות כזאת.

ח. כהן: ההוראה שישנה כאן טרחיקה לכת יותר מאשר סן הרטוי לתת לקונטולרים סטכוריות. פה מדובר לא רק בזה שהקונטול יכול להיות אפוטרופוס או טנהל עיזבון של אזרח ארצו אשר נפטר; זה הוא יכול לעשות, כי בתור טעונין, בתור קונטול, הוא יכול לקבל את אפוטרופסות. זוהי הדרך הרגילה וזוהי גם הדרך שהקונטולרים שלנו צריכים ללכת בה. אבל לפי ההוראה הזאת יש לקונטולרים סטכנות שיפוטית טטש. הם יכולים ללכת למקום שילכו, לשים על הדברים חותמת של הקונטול בלי איטורו של שופט, לסגור את העיזבון תחת חותמת הקונטול, ולעשות בעזבונו כבתוך שלהם. זוהי סטכנות אשר במקום שבת-המשפט שוטרים על נכטיהם של יתוטים - לא יתכן לתת אותה לרשות אקזקוטיבית.

הוחלט: לקבל את הטעיף ללא שינוי.

טעיף 4.

ז. ורהפטיג: צריך לתקן את הטיטפור בטעיף-קטן (1) ולמחוק את הטיפרה "5".

ח. כהן: נכון.

ש. רוזנברג: אני טציע להוסיף בטעיף זה את ההוראה "חוק זה אינו בא לבטל כל הגבלת סטכוריות קונטולריות הנובעת טכל דין אחר".

הוחלט: 1. לקבל את הצעת ז. ורהפטיג למחוק את הטיפרה "5" בטעיף-קטן (1).

2. לקבל את הצעת ש. רוזנברג להוסיף הוראה כי חוק זה אינו בא לבטל כל הגבלת סטכוריות קונטולריות הנובעת טכל דין אחר.

3. חוק בוני-משפט.

(היו"ר ב. ניר סוסר את ביהול השייבה
למר ב. אזוביה).

טעיה 21.

ח. כהן: זהו העתק של הסעיף שנתקבל בחוק לתיקון פקודת בתי-משפט השלום לפני שנתיים, שנתקבל אחרי ויכוח טוושך ביותר גם בוועדה הזאת וגם במליאת הכנסת, ואנחנו חשבנו שלא טן הדין להציע לכנסת אחרי זמן כל כך קצר שינויים בחוק שהיא עצמה קיבלה. מה גם שהחוק הזה במשך שנתיים פעל יפה והנסיון הצדיק את ההחלטה שהכנסת קיבלה.

הכנסנו חידוש רק לגבי טעיה-קטן (1). אותו חידוש הצענו גם בשנת תשי"ד, והוא לא נתקבל על דעת הוועדה הזאת. בעיקר חבר הכנסת שפירא התנגד לו אז בתוקף רב, אבל אנחנו הרהבנו עוז בנפשנו לחדש את הצעתנו מאז. ההצעה היא ששופט שלום יהיה רשמי לדון בכל עוון ולא יהיה סוגבל בהטלת עונשים על עוונות, לפי העונש שנקבע בחוק. אם העונש הטכניטאלי הסוטל על עוון הוא שלוש שנות מאסר, כי אז שופט שלום אינו צריך להיות סוגבל להטלת מאסר של שנה אחת. ההגבלה הקיימת הצלנו עכיו בענין זה הביאה לכך שיש הצלנו בחוק הפרוצדורה הוראה בלתי נוחה ובלתי נעימה, הנראית גם בלתי צודקת לכל סטתבל טבחון, הקובעת כי בידי התביעה הכללית יש זכות ברירה להאשים אדם בפני בית-משפט שלום או בית-משפט מחוזי. אנחנו מציעים לבטל את הזכות הזאת הנתונה היום בידי התביעה הכללית, אבל תנאי לכך הוא שבידי שופט שלום תהיה סטכות להטיל את טלוא העונש הסוטל על עוון לטי החוק.

ז. ורהפטיג: אני מסופק אם תיקון זה מוצדק. אנחנו נותנים על-ידי כך סטכות גדולה מאוד בידי שופט שלום. העונשים הצלנו הם טכניטאליים, ויכול לקרות ששופט שלום יטיל עונשים כבדים יותר על עבירות קלות יותר, בהשוואה לבית-המשפט המחוזי.

אינני רואה גם טהו הבזק הנגרם לעברייני על-ידי זכות הברירה של התביעה הכללית. כטהבן, אני יוצא מהנחה שיש לתת אמון יותר גדול בשופט מחוזי מאשר בשופט שלום. אפשר לשנות את הטצב הקיים על-ידי הכנסת שינוי בחוק הפלילי וקביעה אילו עוונות יועברו לבית-משפט השלום, ואילו - לבית-המשפט המחוזי. אם לאו, נדמה לי שיותר בכון להבטיח את זכויון העברייני בדרך של השיטה הקיימת היום.

אני מציע שעד לשיבה הבאה יכין כל אחד רשימת עוונות שהוא מציע כי בהן ידון בית-משפט השלום. נעשה סדרגציה בתוך העוונות שהטכניסום שלהם הוא שלוש שנות מאסר, ובגיד: עוונות אלה ילכו לבית-משפט השלום, ועוונות אלה - לבית-המשפט המחוזי.

ח. כהן: חבר הכנסת ורהפטיג על-ידי הצעתו טביא בדרך אגב לשינוי החוק הסוטטטטיבי של דיני העונשים. כי הוא מקטין את העונש הטכניטאלי שאפשר יהיה להטיל על עבירות מסויסות.

ש. רוזנברג: אני מתנגד להצעה זו. יש פה גם טכנה שאז כמעט ולא תישאר כל סטכות בידי בית-משפט השלום בעניינים פליליים. אבל אינני מתנגד לכך שבנסה להכין רשימה כזאת. על כל פנים, אי-אפשר להשאיר את הטצב הקיים, אשר בו מחליט הפרקליט לאיזה בית-משפט לעביר כל ענין. בכך הוא אוטר לשופט: דע כי לדעתי אדם זה צריך לקבל טחות טשנה, במקרה שהוא מעביר זאת לבית-משפט השלום. ודבר זה טגביל את סיקול דעתו של השופט.

12.11.56

חוק בתי-המשפט

ח. כהן: זה לא מועיל לו כלום.

ט. רוזנברג: זה לא מועיל לו מבחינה תיאורטית. לטענה זה יכול להשפיע על השופט. ואין זה טעב בריא.

אינני מתנגד לכך שבית-משפט השלום יקבל סמכות לרון בכל העובדות ולהטיל מאסר עד שלוש שנים. דומני שבית-משפט השלום נוטה להקל ולא להחמיר. אבל אם הצעה זאת אינה מתקבלת, זה צריך לשמש לחץ על המחוקק לתקן את החוק הטובסטטיבי בענין זה. לא הייתי מתנגד אם יביאו לנו רשימה של עובדות שלגביהן אפשר להקל, וכאלה שלגביהן צריך להחמיר. אבל דומני שהעיקרון צריך להיות כי המצב הקיים אינו יכול להמשך, ולבית-משפט השלום צריכה להיות סמכות ברורה ואקסקלוסיבית בענינים פליליים מסויימים.

ע. איכילוב: אני מסכים שיש צורך לשנות את המצב הקיים ולסנוע מהתביעה הכללית את האפשרות של כרירה בין בתי-משפט. ואינני מתנגד לכך שיהיה סיווג מחודש של עובדות וחטאים. אבל גם אז יתברר כי אין אנו יכולים להגביל את סמכות בית-משפט השלום למאסר של שנה. בעיני אם שופט שלום דן מישהו לשנה וחצי מאסר בטקום לשנה מאסר, זה לא יותר חמור מאשר אם הוא דן מישהו לחצי שנה בטקום לשנה. ובמידה שהוא לא נכשל במתן עונשים בטוחים מן הדרוש, אני מאמין שלא ייכשל גם במתן עונשים גבוהים מן הדרוש.

אינני יודע כמה שופטי שלום יש לנו וכמה מהם יושבים בדיון למעלה משנה.

ח. כהן: יש לנו כחמישים שופטי שלום, וכולם יושבים בדיון למעלה משנה.

ע. איכילוב: גם לו היו כולם ראויים לכהן כשופטים מחוזיים, אי-אפשר היה לבצע זאת. אנו מעבירים שופט שלום להיות שופט מחוזי כאשר מתברר שלפי היקף העבודה בבית-המשפט המחוזי, יש בכך צורך. לכן אינני שותף לחשש בענין זה. אבל אם מציעים להכניס סיווג, יהיה כך. גם אז לא מעטוד על כך ששופט שלום יהיה מוגבל למאכסימום של שנה מאסר.

ט. בגין: אף אני סבור כי המצב הקיים אינו טוב. ההחלטה הנתונה בידי בתביעה הכללית היא סמכות רחבה מדי בידי האדמיניסטרציה המשפטית, ובכונן מאסר חבר הכנסת רוזנברג, החלטה זו לפחות באופן פסיכולוגי עלולה להשפיע מראש על שיקולו של השופט. יש גם אפשרות אחרת. קיים מראש קשר בין המשטרה והנאשט. והדבר הזה, יש בו או עלולים להיות בו סימנים של דפורליזציה. המשטרה יכולה להגיד לנאשט: אם כך תגיד, נביא אותך בפני בית-משפט שלום, ואם לאו - נביא אותך בפני בית-משפט מחוזי. והאפשרות שישנה בידי המשטרה להעמיד את הנאשט בפני לחץ כזה, אינה טובה.

לפי הצעת חבר הכנסת ורהפטיג היינו צריכים לקבוע חוק הפלילי סוג חדש של עבירות, שהעונש המוטל עליהם הוא עד שנה מאסר. ובזה לא היינו פותרים את הבעיה, כי לא כל כך פשוט לסנות את העבירות שעליהן יוטל עונש של שנה בלבד. אבל אז צריך היה להכניס תיקון בחוק הפלילי ולקבוע שיש ארבעה סוגי עבירות.

יש דרך אחרת, ואני מציע אותה ברגע זה רק לשיקול. כבר קבענו כי באופן פקולטטיבי יוכלו לשבת בבית-משפט השלום שלושה שופטים בדיון. אולי יכולים אנו לקבוע כאן כי במקרים שהעונש המוטל עלול להיות יותר משנה מאסר, תהיה חובה שישבו שלושה שופטים בדיון.

12.11.56

חוק בתי-המשפט

ט. הלל:

עם כל הנוחות כביכול שיטנה בהצעת חברי הכנסת ורהפטיג ורוזנברג, אינני חושב שתיוקן שולח העונשים בחוק הפלילי ראוי שנעשה אותו דרך אגב בטעיה-קטן (1) של טעיה זה. גם מבחינת הזמן שהדבר יגזול מאתנו, לא הייתי מציע שביכנס עכשיו למסלול חדש, כי אז אין מבחני יודעים שתי נגמור את החוק הזה. ראוייה בעיית תיוקן העונשים וסיווג החסאים, שנדרון בה לגופו של ענין ומתוך שיקול דעת ולא מתוך לחץ של רצון לסיים את טעיה-קטן (1).

בלית ברירה, אם אין בוועדה נכונות לקבל את ההצעה שהובאה בפנינו בהצעת החוק לבזל את ההגבלה של שנת מאסר לגבי מסכות של שופט שלום, כי אז אני חושב שכל האפשרויות המצב הקיים הוא בכל זאת הרע בטיעוטר. למעשה, המצב הקיים נותן לתביעה הכללית אפשרות להקל אך לא להחמיר בדין. כי לפי המצב החוקי אפשר להטיל על עבירה מסויימת עונש סכטיטלי של שלוש שנות מאסר, אבל התביעה הכללית יכולה לקבוע שהעונש לא יעלה על שנה, על-ידי כך שהיא טעבירה את הדיון בענין לבית-משפט שלום. הטענה טעל-ידי כך יש לתביעה הכללית אפשרות של הטענה על פסק-הדין, אינה נראית לי.

ש. יוניצ'טון:

כשענין כזה מגיע לדיון בפני שופט שלום, ומצפונינו מותר לו כי עונש של שנה מאסר הוא קטן מדי, האם מותר לשופט להעביר זאת לבית-המשפט המחוזי?

ח. כהן:

לא.

ש. יוניצ'טון:

אם כך, זה נותן לתביעה הכללית אפשרות לקבוע את פסק-הדין, והתביעה הכללית היא בכל זאת צד. ואז, לדעתי, מוטב לקבל את המצב המוטלה מאשר להחמיר את המצב הקיים. מובן שטוב היה שילו היה היה להגיע לחקיקה חדשה במסח של קביעת עבירות ועונשים. אבל נדמה לי שאין זה פשוט. אם אי-אפשר לקבל את הצעת חבר הכנסת בגין - ולו אפשר היה מבחינה טכנית לקבלה, הייתי מציע להתיחס אליה בכובד ראש - כי אז מוטב לתת לשופט שלום אפשרות להטיל עונש עד שלוש שנות מאסר.

ד. בר-רב-האי:

גם לי נדמה כי הדרך הטובה ביותר היא זו המוצעת לנו בהצעת החוק. אבל אני רוצה להעיר שחור בקשר לדיון זה היה פה. יש הגזטה רבה בהערכת חברי הוועדה לגבי השטריות הקיימת. צל פרקליטי המחוז בענין זה. ההשפעה על השופטים היא סיניטאלית, וברוב המקרים היא הפוכה. התגובה הראשונה של שופט מחוזי, כשטעבירים לו ענין כזה, היא: מדוע הבאתם זאת אלי, יכולתם לטדר זאת אצל שופט שלום. ז"א, הפרקליט קודם כל נתקל בהתנגדות. והמבחן בטבילנו צריך להיות: באיזו דרך נגיע לחסול שהיר ביותר של המשפטים בפליליים. כי אחד הליקויים בטיטה שלנו הוא האדם נתפס, מסוחרר בערבנות, ומגיע לבית-המשפט רק כעבור שנה. לכן אינה נראית לי הצעתו של חבר הכנסת בגין. איך יפעלו שלוש שופטים - עוד איש מאתנו אינו יודע. אבל ברור שזה לא יקל מבחינה זו, ולא יקצר את התקופה שבין האטמת האיש ובין סתן פסק-הדין.

יתכן שכתוצאה מההצעה אשר בפנינו יהיה צורך להגדיל את מספר שופטי השלום. אבל זה ישחרר אותנו מן החשש שלתביעה הכללית תהיה השפעה על השופטים, אם כי כאן העוקץ ניטל על-ידי כך שהעונשים האלו הם הח סכטיטאליים.

היו"ר ב. אזוביה:

מאחר שאנחנו בקריאה ראשונה של החוק, ועוד נעבור עליו בפעם שניה, אני מציע להצביע את ההצעה לקבל את טעיה-קטן (1) כפי שהוא, ובעלי ההצעות האחרות יכינו את נוסח הצעותיהם לקריאה שניה.

י. שופטין:

אני מציע לדחות את ההצבעה לישיבה הבאה, שבה יובא בפנינו קטלוג של העבירות השונות ונראה מה אפשר לעשות.

ח. כהן:

אני יכול להביא לישיבה הבאה כרך בטכיל כמה אלפי עוונות. זהו קטלוג שאני מציע להעביר לסמכות שופטי שלום, מפני שאני מציע לתת להם סמכות שיפוט בכל העוונות.

הנחלט:

לקבל את סעיף-קטן (1) כפי שהוצע על-ידי הטפסלה. בקריאה שניה של החוק יובאו לוועדה נוסחי ההצעות האחרות, והוועדה תחליט עליהן אז.

ד. בר-רב-האי:

לסעיף-קטן (2). סמכות שופט השלום טווח-מה טובלת לזווי טטויים של תביעות הטובאות בפניהם. החוקק יצא מהנחה שלא דין פרוטה כדין מאה, ולגבי תביעות בטכויים יותר גדולים, טטר גת הטטכות לשופטים טחוזיים. אבל דוקא בעניני קרקע וחזקות, בטטרה טטכות אקטקלוטיכית לשופטי השלום, טבלי להתחשב כלל בשווי התביעה. אולי היה הדבר הזה טוצדק בתנאים שבהט בתקבל החוק הזה, כשהאווייקט לתביעה היתה איזו ביקתה של פועל ערבי. בינתיים יש לנו אווייקטים של רככות לירות. ואינני רואה כל הצדקה לכך שכאטר ענין הנתון בטחלוקת בין שני צדדים הוא שטר בשווי של אלפי לירות, הענין עובר לבית-המשפט הטחוזי, בעוד שכאטר הענין הנתון בטחלוקת הוא קרקע או דירה, שערכן עולה על 1500 ל"י, ידון בכך בית-משפט השלום. יכולים לטעון שאין זו החלטה טופי ויש על כך ערעור. אבל אותה טענה אפשר לטעון ביחס לכל תביעה אזרחית. אני חושב שצריך לעשות רוויזיה בענין זה. אולי צריך להגדיל את הטכות שבו יכול לרון שופט שלום, אבל הטכות לגבי עניני חזקות, קרקע ובעלות, צריכה גם היא להיות תלויה בשויו של האווייקט.

ז. ורטהטיג:

ככל שאנחנו מרחיבים את סמכות בית-משפט השלום, אנחנו הופכים את בית-המשפט הטחוזי לבית-משפט לערעורים גרידא. לו היה בית-המשפט הטחוזי בית-משפט לערעורים לגופו של ענין ולא בית-משפט קטיוני, הייתי טבין זאת. אבל הערעור בבית-המשפט הטחוזי הוא פחות אן יותר כמו הערעור בבית-המשפט העליון. ואז אם אנחנו מעבירים את הדיון באינטטנציה ראשונה ברוב הענינים לבית-משפט השלום, יהיו לנו שני בתי-משפט קטיוניים, אף אינטטנציה לערעור עניני, ואינטטנציה ראשונה בעלת בסיס רחב ביותר. נדמה לי שאין זה בריא שאינטטנציה ראשונה תהיה בעלת בסיס כל כך רחב, כשאינטטנציה טניה ושלישית הן צרות מאוד. לכן לא הייתי מציע להרחיב יותר טדי את טכותו של בית-משפט השלום.

אני טבין שאין לנו טנוס טחלוקת הענינים האזרחיים בין בית-משפט שלום ובין בית-המשפט הטחוזי על בסיס של שווי התביעה. לו היינו יכולים לעשות חלוקה ענינית, היה זה טוב. אבל קשה מאוד להגיע לחלוקה כזאת. לכן בחרו בדרך של חלוקה לפי טכות התביעה, ויצאו מתוך הנוה שהפטר העלול להיגרוט לצדדים כשהטכות הוא יותר גדול, עולה על ההפטר העלול להיגרוט כשהטכות קטן יותר. לכן לגבי טכויים גדולים יותר קבעו שהדיון יהיה בפני שופט טנוטה יותר.

לגבי קרקעות יש קושי רב בקביעת שוויין.

ד. בר-רב-האי: קובעים זאת לצרכי קביעת טט-המשפט.

ז. ורהפטיג : הייתי מציע שכל עניני פינני דירות יהיה בידי בית-משפט השלום, מפני שזה דבר שאנחנו מתיחסים אליו כאל ענין עובר, שהזמן גרסו. לעומת זאת הייתי מציע להעביר לבית-המשפט המחוזי את כל עניני חזקות. זוהי בעצם בעלות. ואני חולק על המושג פוזסיה כמושג משפטי. לכן הייתי מעביר את כל עניני חזקות במקרקעים וחלוקת מקרקעים לבית-המשפט המחוזי. בבית-משפט שלום הייתי משאיר ענינים אשר שוי החלוקה - ולא שוי הקרקע כולה - הוא בדרך טכנות בית-משפט השלום, וכן הייתי משאיר את כל עניני פינני הדירות, מה שנקרא פה "שינוי במקרקעים". הייתי טוכן להשאיר בידי בית-משפט השלום גם ענינים פליליים הקשורים בכך.

ח. כהן : לא כשהם פטעים.

ש. רוזנברג : אני חושב עלינו להיות ריאליים ולהגדיל את סכום התביעה שבסכנות השימוש של בתי-משפט השלום. אני מציע זאת גם טכניה זו שבת-המשפט המחוזיים עמוסים עבודה. אבל אין שום גיוון בכך שבעניני מקרקעים, שמעוררים בעיות קשות, תהיה סכנות בלעדית לבית-משפט השלום, מבלי להתחשב בשוי הנושא. אלה הם דברים טרובכים. הייתי מציע להשתמש במפורש בטלה "פינני" לגבי דירות ובתי-עסק, וכן הייתי מציע שכל עניני מקרקעים, חזקה במקרקעים או חלוקת מקרקעים, יועברו לבית-המשפט המחוזי, מבלי להתחשב בשוי הנושא. בדרך כלל במקרקעים אין מחולקים לגבי סכומים קטנים. פינני וכל ענינים אחרים הקשורים בקרקע, אני מציע להשאיר בידי בית-המשפט המחוזי.

הינ"ר ב. אזניה : נבקש שהיועץ המשפטי להציע לנו לישיבה הבאה הצעת נוסח בעקבות הדברים שנשמעו כאן.

הישיבה נבעלה בשעה 12.45.